

Sp.

874. Frumvarp

til laga um lögræði.

(Eftir eina umr. í Nd.)

1. gr.

Lögræði er tvenns konar, sjálfræði og fjárræði. Maður sjálfráða og fjárráða er fullráða.

Leyfisbrjef til lögræðis verða ekki veitt.

2. gr.

Maður er sjálfráða 16 ára gamall, nema sviftur sje sjálfræði.

Sjálfráða maður ræður einn öðru en fje sinu, nema öðru visi sje sjerstaklega um mælt i lögum.

Ef sjálfráða maður rýfur lögmætar skuldbindingar sínar, bæti af fje sinu. Ráðstafanir ósjálfráða manns eru ógildar.

3. gr.

Foreldri ráða bæði saman ósjálfráða skilgetnum börnum sínum. Nú er annað foreldra látið, og ræður þá hitt börnunum, nema kvænst eða gífst hafi aftur. Þá ráða hjónin börnunum bæði saman. Nú eru bæði foreldri látin, en stjúeforeldri á lífi, og ræður þá stjúeforeldri börnunum, enda sjeu börnin á framfæri þess. Nú eru foreldri skilin að fullu eða að borði og sæng, og ræður þá hvort þeirra þeim börnum, sem hjá því eru.

Óskilgetnu barni ræður móðir.

Nú má hvorki foreldri nje stjúeforeldri ráða barni, og kemur þá skipaður lögráðamaður i þeirra stað.

4. gr.

Maður er fjárráða 21 árs gamall, nema sviftur sje fjárræði.

Ekkjur og konur, sem skilið hafa við bændur sína að fullu eða að borði og sæng, eru fjárráða, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjárráða maður ræður einn fje sinu, nema lög mæli sjerstaklega fyrir á annan veg.

Fjárráðstafanir ófjárráða manns eru ógildar, nema þær varði sjálfsaflafje eða gjafafje, enda láti gefandi eigi öðru visi um mælt eða lög kveði sjerstaklega öðru visi á.

5. gr.

Nú er sjálfráða maður eða fjárráða ófær til að ráða sjer eða fje sinu sjálfur, vegna vanheilsu eða vanþroska eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna eyðslusemi, og skal hann þá sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvoru tveggja, og honum skipaður lögráðamaður.

6. gr.

Hjeraðsdómari á úrskurðarvald um sviftingu lögræðis. Úrskurð um lögræðissviftingu skal kveða upp á varnarþingi þess, er svifta skal lögræði. Að öðru leyli fer um lögræðissviftingu eftir þeim reglum, sem fylgt hefir verið um sviftingu fjárræðis. Úrskurði má sá, er sviftur er lögræði, skjóta til landsyfirdóms til fullnaðarúrslita. Rjett er og að maki hans, foreldri eða börn, systkin eða jafnmægðir áfrýi slikum úrskurði, ef lögráða eru.

Á sama hátt skal fara, ef fella skal niður lögræðissviftingu.

7. gr.

Úrskurður um sviftingu lögræðis skal vera rökstuddur, enda skal skýrt ákveðið, hvort maður sje sviftur sjálfræði eða fjárræði eða hvoru tveggja.

Stefnuvottar skulu birta úrskurð þeim sjálfum, sem sviftur er lögræði,

eða næsta venslamanni, ef hinn er að læknisdómi vitskertur. Svo skal og birta úrskurðinn í lögbirtingablaði landsins, rita hann þegar í þinglýsingabók og lýsa honum síðan á varnarþingi þess, er lögræði var sviftur. Ef sá, sem sviftur er lögræði, á fasteign eða hjer skrásett skip, eða hann rekur hjer atvinnu, sem geta ber eða getið er í verslanaskrá, þá skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar eða skips og bóka athugasemd um hann í verslanaskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnarvöldum, er um hann þurfa að vita. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

8. gr.

Nú hefir maður verið sviftur lögræði, og eru þá ógildar ráðstafanir, sem brjóta bág við lögræðissviftingu og hann gerir eftir innritun úrskurðar í þinglýsingabók, — enda hafi þinglýsing síðan farið fram áður lögmæltur tími sje liðinn, — eða athugasemd um hann er skráð í verslanaskrá. Gildar skulu metnar ráðstafanir hans, er áður eru gerðar, nema sannað sje, að sá, sem hagsvon átti af þeim, hafi vitað um úrskurðinn.

Skylt er sýslumanni eða bæjarfógeta, að viðlögðum skaðabótum eftir venjulegum reglum, að geta úrskurðarins í þinglýsingabók fasteigna og í skipaskrá og verslana, þegar honum er sent eða afhent úrskurðareftirrit eða ein-tak af lögbirtingablaði, þar sem úrskurðurinn er birtur.

9. gr.

Nú er skotið til landsyfirdóms úrskurði um lögræðissviftingu, og skipar þá dómstjóri löggiltan málaflutningsmann við yfirdóminn til að sækja málið af hendi þess, er svifta skal lögræði, og annan til varnar. Hvor málsvara getur lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og, ef svo ber undir, krafist rannsóknar í hjeraði um málavexti. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almanna-fje, og fer um meðferð málsins þar sem um opinber mál.

Nú úrskurðar yfirdómur rannsókn málavaxta í hjeraði, og skal hún fram fara að hætti almennra lögreglumála, enda skal útvega þær skýrslur, sem yfirdómur krefst. Skipa skal þá jafnan valinkunnan mann til þess að gæta rjettar þess, er svifta skal lögræði. Málskostnaður í hjeraði greiðist og af almanna-fje.

Nú er úrskurður um lögræðissviftingu fenginn fyrir visvitandi rangar skýrslur, og á þá, að undangenginni löglegri málssókn, að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostnað, sem lögræðissvifting hefir haft í för með sjer.

10. gr.

Dómstjóri sendir stjórnarráðinu þegar eftirrit af úrslitadómi yfirdóms, en það sendir aftur stjórnarvöldum þeim, er málið ber undir.

Nú ónýtir yfirdómur úrskurð hjeraðsdómara, og ber þá þegar að draga yfir hann í embættisbókum og aflýsa honum, ef þinglýstur var, hvortveggja endurgjaldslaust.

11. gr.

Nú er maður ólögráða, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti

skipa honum lögráðamann, ósjálfráða manni fyrir æsku sakir þó því að eins, að lögborins manns njóti eigi.

Þær skipanir, sem gerðar hafa verið samkvæmt gildandi lögum, standa þó óraskaðar þangað til lögræði er náð.

Skipaður lögráðamaður má ekki yngri vera en 25 ára, enda sje hann ráðvandur maður og ráðdeildarsamur, sæmilega að sjer, heill heilsu og fjár síns ráðandi.

Lögráðamann skal skipa karl eða konu, næst að frændsemi. Föðurfrændur ganga fyrir móðurfrændum, alsystkin fyrir hálsystkinum, eldri maður fyrir yngri, jafnnáinna. Um stjúpfóreltra gildir sama og fóreltra, enda beri stjúpfóreltri framfærsluskylda, og sje henni fullnægt.

Móðurfrændur óskilgetins barns ganga fyrir öðrum frændum til fjárráða.

Þó má skipa föður, ef móður nýtur eigi, enda hafi hann þinglýst barninu, ættleitt það eða arfleitt.

12. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ósjálfráða man, svo sem sjálfráða hefði hann gert, nema öðru visi sje áskilið að lögum.

13. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur ófjárráða man, svo sem fjárráða hefði hann gert, enda mæli lög eigi sjerstaklega um á annan veg.

14. gr.

Um stöðu lögráðamanns gagnvart ófjárráða manni og yfirtjárráðanda fer að lögum.

15. gr.

Þeir, sem orðnir eru 18 ára, en ekki fulls 21 árs, þá er lög þessi öðlast gildi, eru hálfháða fjár síns, og fer að öllu leyti um þá eftir gildandi lögum, þangað til þeir verða fulls 21 árs. Að öðru leyti er hálfháði um fjármál úr lögum numið.

Lögin taka jafnt til þeirra, sem orðnir eru fulls 21 árs áður en þau ganga í gildi, sem til hinna, er ná þeim aldri síðar.

16. gr.

Eftirfarandi ákvæði eru úr lögum numin: D. L. 1—23—12 og N. L. 1—21—9, a- og b-liðir 1. gr. I. kap. tilsk. 21. des. 1831, sbr. þó fyrri málsgr. næstu gr. hjer á undan, 1. gr. og 2. málsgr. 15. gr. tilsk. 18. febr. 1847, opið brjef 4. jan. 1861, er lögleiðir á Íslandi dönsk lög 29. des. 1857, um myndugleika kvenna, 10. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, lög 20. okt. 1905, nr. 17, svo og öll önnur ákvæði, er koma kynnu í bága við lög þessi. Í 5. gr. laga 16. september 1893, nr. 15, komi: 16 ára í stað »18 ára«.